

MINISTERUL EDUCAȚIEI

CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE

REPERE METODOLOGICE

PENTRU APLICAREA
CURRICULUMULUI

la

CLASA A XI-A

începând cu anul școlar

2023-2024

LIMBA LATINĂ

București, 2023

Secțiunea I
Premise pentru aplicarea curriculumului la clasa a XI-a, începând cu anul școlar 2023-2024

1. Recomandări privind specificul clasei a XI-a, la disciplina *Limba latină*

Studiul limbii latine este parte din tradiția milenară a învățământului european. De-a lungul secolelor, au fost recunoscute meritele acestei discipline în dezvoltarea gândirii critice și în organizarea logică a ideilor. Acest fapt se datorează, în special, rigurozității gândirii romane, reflectată într-o gramatică foarte regulată și într-o literatură variată, purtătoare ale unor valori care s-au impus drept canon clasic în moștenirea europeană. Perenitatea culturii de limbă latină datorează mult și calității deosebite a scriitorilor ei.

Clasa a XI-a, la limba latină, este dedicată, în special, contactului cu mari scriitori¹, dintre care ponderea cea mai mare o are, pe bună dreptate, Marcus Tullius Cicero. Dacă în clasa a X-a, elevii s-au întâlnit cu scrierile istorice ale lui C. Iulius Caesar și C. Sallustius Crispus, Cicero singur, prin activitatea sa prodigioasă și prin valoarea sa intrinsecă, poate acoperi trei domenii ale literaturii (așa cum e aceasta înțeleasă în Antichitate): oratorie, retorică și filosofie.

Titus Livius și Tacitus completează pleiada marilor istorici ai Romei antice. L. Annaeus Seneca ilustrează filosofia romană stoică. Petronius și Apuleius aduc mărturie despre începuturile celui mai îndrăgit gen literar, romanul. În studierea acestora, vor fi de folos cunoștințele de teorie literară acumulate la limba și literatura română. Cyprianus, Ambrosius și Tertullianus completează, pentru elevii de la profilul teologic, imaginea literaturii latine. Desigur, în interpretarea autorilor creștini, se va face apel la cunoștințele specifice profilului teologic.²

În clasa a XI-a, elevii se vor familiariza cu modul de articulare a unui discurs public cu ajutorul unor pasaje din seria de cuvântări *In Catilinam*. Este recomandabil ca în studierea acestui tip de operă să se folosească achizițiile anterioare dobândite la alte discipline din aceeași arie curriculară, în special de analiză literară și stilistică. Programa sugerează, iar manualele aprobate valorifică noțiuni de retorică, care s-au studiat parțial și în anii anteriori: părțile discursului, etapele elaborării discursului etc., dar și elemente noi, de exemplu, cele trei școli oratorice din Antichitate. Eventual, se pot introduce elemente mai puțin cunoscute, așa cum propune programa pentru filiera vocațională (teologie romano-catolică): „figuri sintactice care influențează topica: elipsa, brachiologia, inversiunea, chiasmul, hypallaga, rejetul.” Manualele școlare aprobate cuprind indicații în această direcție. De asemenea, se pot folosi o serie de instrumente, precum Gh. N. Dragomirescu, *Dicționarul figurilor de stil*, Editura Științifică, 1995³, C. Fierescu & Gh. Ghiță, *Mic dicționar îndrumător în terminologia literară*, Editura Ion Creangă, 1979⁴, Irina Petraș, *Teoria literaturii. Dicționar – antologie*, EDP, 2009⁵ sau una dintre gramaticile limbii latine care cuprind noțiuni de stilistică (e.g. I. I. Bujor, Fr. Chiriac, *Gramatica*

¹ Cf. programele menționate mai jos pentru lista autorilor recomandați.

² Pentru profilul teologic, specializarea teologie romano-catolică de limba română, unde limba latină nu se mai studiază în clasa a XII-a, sunt propuși suplimentar poeții: Lucretius, Vergilius și Ovidius.

³ Disponibil și pe dextonline.ro.

⁴ Disponibil și pe dextonline.ro.

⁵ În varianta de la Biblioteca Apostrof, din 2002, se găsește pe site-ul irinapetras.ro la următoarea adresă: http://www.irinapetras.ro/Poze/files/IrinaPetras_teorie_literaturii.pdf

limbii latine, Editura Științifică, 1971). Este preferabil ca elevii să fi înțeles noțiunile stilistice aplicate pe texte în limba română înainte de a le putea identifica în analiza unui text latinesc.

Ca o anticipare a studiului filosofiei din clasa a XII-a, elevilor li se propune analiza unui text filosofic (Cicero cu maxim două titluri la profilul umanist și cu un singur titlu la profilul teologic; Seneca doar pentru proiecte) sau, în mai mică măsură, un text religios (la profilul teologic). În acest context, se vor introduce noțiuni de istoria filosofiei, în special despre caracteristicile distinctive ale principalelor școli de gândire antice (Academia, Liceul, Grădina și Porticul). Se poate utiliza cu folos, pe lângă operele autorilor studiați, și lucrarea foarte accesibilă a lui Diogenes Laertios, *Despre viețile și doctrinele filosofilor* (Polirom, 1998) pe care elevii o pot studia individual, la recomandarea profesorului, sau ca material suport pentru realizarea unor proiecte. De altfel, programele analitice citate mai jos recomandă stăruitor folosirea proiectului ca mod de evaluare didactică. Deși cronofagă în raport cu numărul de ore din planul-cadru, realizarea a cel puțin unui proiect în clasa a XI-a va fi benefică pentru elevii care intenționează să urmeze studii superioare în domeniul umanist. Se vor forma, astfel, competențe utile pentru viitorul parcurs academic al elevilor.

După ce în clasele a IX-a și a X-a a fost învățată sintaxa propoziției⁶, e rândul sintaxei frazei să fie aprofundată. Primele noțiuni au fost deja predate în clasa a X-a (relativa, participialele, infinitivala). Tabloul sintaxei frazei se va completa cu completivele, circumstanțialele și concordanța timpurilor. Studiul acestora va fi cu atât mai relevant, cu cât va relua noțiuni de la limba română și de la alte limbi moderne, abordând tipuri de subordonate care nu sunt prevăzute de programa de gimnaziu. Astfel, cunoașterea gramaticii latine va fi de un real folos pentru asimilarea conștientă a noțiunilor de gramatică română și va contribui la o exprimare orală și scrisă corectă și mai elegantă în limba noastră.

Formulând aceste scurte recomandări, devine evident că numărul de ore este insuficient (2 ore pe săptămână la filologie și teologie romano-catolică de limba română și 1 oră la celelalte profiluri) pentru un volum atât de mare de conținuturi. Profesorii vor stabili, cu mare atenție, cum vor transmite cât mai concentrat și, totuși, coerent și inteligibil un atât de mare volum de informații. Acest fapt nu va putea fi realizat decât apelând la cunoștințele și competențele dobândite anterior de elevi. În acest context, nu va fi de prisos ca profesorii să consulte programele de la disciplinele conexe, în special limba și literatura română și istorie. Varianta optimă, acolo unde e posibil și unde există interes din partea elevilor, ar fi un curs opțional.

⁶ Totuși sintagmele gerunziale și gerundivale sunt apanajul clasei a XI-a.

2. Situația disciplinei *Limba latină* în ansamblul Curriculumului Național.

Limba latină face parte din aria curriculară *Limbă și comunicare* și este inclusă în Curriculumul diferențiat de la clasa a XI-a⁷. Conform documentelor curriculare în vigoare, limba latină se studiază după cum urmează:

Filiera	Profilul	Specializarea	Trunchi comun (nr. ore)	Curriculum diferențiat (nr. ore)	TC+CD (nr. ore)
Teoretică	Umanist	Filologie	-	2	2
Vocațională	Teologic	Teologie ortodoxă	-	1	1
Vocațională	Teologic	Muzică bisericească	-	1	1
Vocațională	Teologic	Teologie romano-catolică de limba română	-	2	2
Vocațională	Teologic	Teologie romano-catolică de limba maghiară	-	1	1
Vocațională	Teologic	Teologie greco-catolică	-	1	1

La specializările din tabelul de mai sus, limba latină are continuitate, fiind studiată și în ciclul inferior al liceului (clasele a IX-a și a X-a).

Limba latină nu se regăsește acum ca probă la examenul de Bacalaureat, dar a fost până în anul 2010. Recomandarea autorilor acestor *Repere* este reintroducerea limbii latine ca probă opțională la Bacalaureat.

Instrumentul principal de lucru al profesorilor în desfășurarea procesului educativ este programa școlară. Având în vedere atât numărul inegal de ore, cât și scopurile diferite ale specializărilor vocaționale, există două documente de luat în considerare în vederea predării limbii latine la clasa a XI-a:

1. *Programă școlară pentru ciclul superior al liceului. Limba latină. Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie. Clasa a XI-a* (aprobată prin OMEC Nr. 3252/13.02.2006);

2. *Programă școlară pentru ciclul superior al liceului. Limba latină. Clasa a XI-a. Filiera vocațională, profil teologic, specializările: teologie ortodoxă, teologie romano-catolică (cultul romano-catolic de limba română), teologie romano-catolică (cultul romano-catolic de limba maghiară), teologie greco-catolică.* (aprobată prin OMEC Nr. 5253 / 04.10.2006).

Aceste două documente sunt corelate cu programele anterioare:

• *Programe școlare pentru clasa a X-a, ciclul inferior al liceului: Limba latină – curriculum diferențiat – Filiera teoretică, profil umanist. Filiera vocațională, profil teologic,* aprobată prin OMEC nr. 4598/31.08.2004 (Anexa 2).⁸

⁷ V. cap. I, 4.

⁸ Documentul e împărțit în două secțiuni: *Programa 1 - curriculum diferențiat pentru filiera teoretică, profil umanist și Programa 2 - curriculum diferențiat pentru filiera vocațională, profil teologic: cultele ortodox, greco-catolic, reformat, baptist, penticostal.*

• *Programă școlară pentru clasa a IX-a, Ciclul inferior al liceului. Limba latină – curriculum diferențiat, aprobată prin nr. OMECT 3458/09.03.2004.*⁹

Există un număr de trei manuale școlare aprobate de Ministerul Educației, după cum urmează:

Nr. crt.	Autori	Editura	Titlu	Aprobat prin
1	Monica Dună	Humanitas Educațional	Limba latină. Manual pentru clasa a XI-a	OMEC 4446/2006
2	Lidia Tudorache	EDP	Limba latină. Manual pentru clasa a XI-a	OMEC 4742/2006
3	Eugenia Hristache, Silvia Lucan, Carmen Neagu	Grup Editorial Art	Limba latină. Manual pentru clasa a XI-a	OMEC 4742/2006

⁹ Documentul e împărțit în două secțiuni: *Programa 1 - curriculum diferențiat pentru filiera teoretică, profil umanist și Programa 2 - curriculum diferențiat pentru filiera vocațională, profil teologic: cultele romano-catolic și greco-catolic.*

3. Rolul disciplinei *Limba latină* în dezvoltarea celor opt competențe-cheie europene, cu trimiteri la profilul de formare al absolventului

Pentru a corela demersul didactic al disciplinei *Limba latină* pentru clasa a XI-a cu cerințele actuale ale educației, ne vom raporta la cele opt competențe-cheie din documentul european de referință *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), care susține necesitatea desfășurării actului didactic axat pe acest set de competențe, cu rol esențial în formarea viitorului cetățean, capabil să se adapteze la o lume caracterizată de o dinamică a schimbărilor profunde și variate.

Competența este definită ca abilitate de a răspunde cerințelor sau de a îndeplini cu succes sarcini, însumând componente cognitive și non-cognitive (cunoștințe, abilități, atitudini, emoții, valori, motivații) dobândite prin învățare. Cele opt competențe-cheie care urmează să fie formate tuturor tinerilor, ca instrumente culturale pentru învățarea pe parcursul întregii vieți, sunt:

- comunicare în limba maternă / literație;
- comunicare în limbi străine; (această competență are următoarea notă: „este inclusă și învățarea limbilor clasice precum greaca veche și latina. Limbile clasice stau la originea multor limbi moderne și, prin urmare, pot facilita învățarea de limbi în general.”¹⁰)
- competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii;
- competență digitală;
- competență personală și a învăța să înveți;
- competențe sociale și civice;
- spirit de inițiativă și antreprenoriat;
- sensibilizare și exprimare culturală.

Este o reală provocare didactică pentru profesorul format pe o structură monodisciplinară, care predă *Limba latină* elevilor din ciclul superior al liceului, la clasa a XI-a, să integreze aceste competențe-cheie pentru a atinge descriptorii din profilul absolventului, dezideratul în finalitatea ciclului de studiu, și pentru a introduce dimensiunea inovativă în cadrul unei discipline clasice, în vederea realizării lecțiilor moderne, interactive, o condiție *sine qua non* pentru învățarea generațiilor actuale de elevi. Însă, așa cum știm, *Limba latină* este o disciplină clasică, integratoare și modelatoare a spiritului și a minții (*forma mentis*) de mai bine de două milenii, valențele ei formative se susțin și în epoca actuală. Astfel, a face față situațiilor și cerințelor societății contemporane înseamnă a face transferuri eficiente și rapide prin sintetizarea și abstractizarea cunoștințelor cu privire la istoria, filosofia, oratoria romană, reprezentate în textele autorilor latini Titus Livius, Tacitus, Cicero, Seneca sau a primului roman latin „*Satyricon*” al lui Petronius, dobândite în cadrul orelor de limbă latină în clasa a XI-a, cu aplicarea lor în situațiile actuale corespunzătoare, pe calea formării competențelor transversale.

În cele ce urmează, prezentăm câteva exemple pentru a ilustra rolul disciplinei *Limba latină* în formarea profilului absolventului de liceu și modul în care poate fi transformată lecția la această disciplină într-o bază de operare pentru formarea competențelor-cheie.

¹⁰ Cf. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

1. Competența de comunicare în limba maternă/ literația nu prezintă dificultăți de formare la elevii de clasa a XI-a, deoarece exprimarea conceptelor literare, istorice, filosofice, interpretarea ideilor și a mesajelor din textele traduse ale autorilor latini și aprecierea calității estetice a tiparelor textuale receptate, după cum apar descriptorii pentru profilul absolventului de clasa a XII-a, se face în limba română. Elevii învață termeni noi de etimologie latină, concepte literare de origine greco-romană, dar și modul de exprimare a opiniilor, strategii de argumentare pe baza discursurilor oratorului roman Cicero. Recomandăm profesorilor să dea ca sarcină de lucru elevilor construirea unor discursuri, după modelul ciceronian, pe teme actuale (e.g. școala, alegerea viitoarei profesii, implicarea în societate, lectura, muzica, prietenia, *bullying* etc.), să organizeze lecții de tip dezbateri, folosind metoda PRO și CONTRA. Activitățile didactice inter și transdisciplinare îi vor ajuta pe elevi să înțeleagă că limba latină este „ascunsă” în substratul limbii noastre și ne ajută să interacționăm în contexte diferite și să ne exprimăm, folosind vocabularul ei bogat și nuanțat. De asemenea, pentru o traducere coerentă din limba latină este necesară o bună cunoaștere a limbii române.

2. Comunicare în limbi străine. Această competență este o condiție *sine qua non* pentru organizarea lecțiilor de limba latină și poate fi formată elevilor de clasa a XI-a prin folosirea numeroaselor resurse interactive de învățare în limbile străine (engleză, franceză, italiană, spaniolă, germană) (filme de pe youtube sau TedEd, prezentări (e.g. *Capsulae ad Latinum discendum*), teste cu itemi obiectivi sau semiobiectivi, de completare a răspunsurilor sau de tip grilă), chiar și lecții de limbă latină realizate pe platformele școlilor de prestigiu din Anglia (Oxford, Cambridge), America etc. De asemenea, în traducerea textelor din latină apelăm la dicționarele online în limbi străine, unul dintre cele mai complexe fiind „Dicționarul latin Olivetti”, cu variante în limbile engleză, franceză și italiană, care îi ajută pe elevi să învețe, alături de latină, și alte limbi străine moderne, având rol de mediator intercultural.

3. Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii. Gramatica limbii latine și sintaxa frazei reprezintă exercițiul cel mai eficient pentru dezvoltarea gândirii logice, riguroase, specifice competenței matematice, fiind cunoscut faptul că limba latină este comparată cu matematica pentru clasele de la profilul umanist. Traducerea unei fraze din limba latină solicită logica, aplicarea „formulelor” gramaticale și sintactice, dezvoltă spiritul de observație, memoria, construcția algoritmică a frazei, cunoașterea regulilor de exprimare în limba română sau în altă limbă străină în care se face traducerea. Competența matematică pe care o formăm la lecțiile de limbă latină reprezintă rigoare, exactitate, gândire în paradigme logice, dar se exprimă altfel, nu prin cifre. A învăța latina înseamnă a învăța să formulezi întrebări pentru a înțelege ce se întâmplă cu tine și în jurul tău: cine suntem?, de unde venim?, de ce vorbim această limbă?, cum a evoluat omenirea de-a lungul istoriei?, ce asemănări și deosebiri găsim între societatea noastră și cea a lumii din romanul lui Petronius?. Îi putem încuraja pe elevi să realizeze procese investigative privind erupția vulcanului Vezuviu și acoperirea cu lavă a orașului Pompei sau dezvoltarea științei în epoca Imperiului Roman, să tragă concluzii și să formuleze raționamente din perspectiva avantajelor, limitelor și riscurilor pentru omul modern și întreaga umanitate. Învățarea bazată pe logică și pe înțelegere contribuie la formarea acestor competențe care îi îndepărtează pe elevi de învățarea mecanică. Așadar, învățarea limbii latine presupune, în mod firesc, integrarea acestei competențe, deoarece memorarea a mii de termeni tehnici sau din filosofie, drept, medicină și alte științe, fără a le cunoaște etimonul latinesc sau grecesc, care i-ar face dintr-o dată intelighibili, îngreunează inutil demersul educațional.

4. Competența digitală este una dintre cele mai importante și ușor de format la elevii de clasa a XI-a, care au învățat să folosească resursele online, mai cu seamă în anii 2020-2021, când o bună parte din ore s-au ținut la distanță, și au descoperit oferta bogată și diversă a acestora, navigând pe internet. În lipsa unui manual digital pentru clasa a XI-a la limba latină, recomandăm profesorilor să își creeze o bază de date cu resurse digitale relevante pentru nevoile și interesele elevilor, care să cuprindă materiale interactive, atent selectate pentru conținuturile tematice și activitățile de evaluare. Pentru portofoliile individuale digitale ale elevilor, profesorii pot folosi aplicația Google Classroom sau le pot solicita să utilizeze alte platforme care îi ajută să colecteze fișele de lucru, notițele de la lecții, proiectele și prezentările realizate (e.g. Padlet).

5. A învăța să înveți este competența pe care o formăm elevilor noștri la Limba latină de la debutul studiilor la liceu, deoarece, în clasele a IX-a și a X-a, fiindu-i alocată doar o oră pe săptămână în curriculum, însușirea unor strategii de învățare perseverentă cu ajutorul profesorului și organizarea programului de studiu individual și în echipă (proiecte, studii de caz etc.), pentru a depăși obstacolele și a avea succes în învățare, este o necesitate. În clasa a XI-a, profesorul va sprijini elevii să valorifice ceea ce au învățat în ciclul inferior al liceului, să reflecteze critic asupra rezultatelor învățării, raportându-se la exigențele proprii și la așteptările celorlalți, îi va motiva prin organizarea unor lecții interactive, care să răspundă nevoilor de învățare și pasiunilor individuale ale elevilor, construind o relație bazată pe încredere și pe respect reciproc. Textele filosofice despre libertate și timp ale lui Seneca, modelele de conduită ale cetățenilor romani din istoria lui Titus Livius, meditațiile lui Cicero despre prietenie, lecțiile despre măsură și alte valori descoperite în textele autorilor studiați vor reprezenta provocări de învățare, transformate în achiziții și, poate, repere pentru viața din afara școlii, ajutându-i să identifice și să rezolve probleme în variate contexte sociale și profesionale.

6. Competențe sociale și civice. Implică formarea atitudinii prosoziale la elevi, dezvoltarea spiritului civic și participarea la viața cetății într-un mod activ și democratic. Autorii pe care îi studiem în clasa a XI-a ne oferă numeroase exemple de implicare civică într-o societate marcată de confruntări pentru putere (*Ab Urbe condita*, Titus Livius), de criza Republicii Romane (*In Catilinam orationes quattuor*, Cicero) sau de domniile ale unor împărați controversați, precum Nero sau Caligula (*Epistulae ad Lucilium*, Seneca; *Annales*, Tacitus). Fragmentele traduse din textele acestor autori, interpretate astfel încât să aibă relevanță în prezent, cu întrebări și problematizări la zi pe marginea subiectelor din epoca romană, vor ajuta elevii să rezolve conflictele prin puterea cuvântului și a diplomației (e.g. Cicero, *cedant arma togae* ...) și prin demnitate și curaj.

7. Spirit de inițiativă și antreprenariat. Disciplina pe care o predăm este ofertantă și pentru formarea acestei competențe, deoarece prezintă în diacronie limba, cultura, civilizația și literatura unui popor pragmatic, care și-a transformat ideile în acțiune. Acest aspect îl are în vedere și competența dată, presupunând dezvoltarea creativității, inovație, asumarea riscurilor și managementul proiectelor. Depinde de profesorul de la clasă cum va ști să armonizeze conținuturile bogate ale disciplinei care pot fi transformate în teme pentru proiecte (e.g. „O zi în Roma antică”, „Prețul oricărui lucru, valoarea niciunui”, „*Spectaculum* – un bussines grozav”, „Toate drumurile duc la Roma...”, „Moda feminină”, „Bucătăria romană – ingrediente, particularități și câteva rețete”, „Educația romană - costul *per capita*”, „Prețul libertății” etc.) cu

cerințele acestei competențe aflate la intersecția paradigmelor educative clasice și inovative. Recomandăm organizarea activităților de învățare și evaluare, apelând la strategii didactice activ participative (proiectul, Metoda Jigsaw etc.), care să faciliteze asumarea rolurilor și responsabilităților în echipă, identificarea resurselor, să dezvolte spiritul de inițiativă, creativitatea.

8. Sensibilizare și exprimare culturală este o competență importantă pentru absolvenții profilului umanist, pe care o dezvoltăm la fiecare oră, prin crearea contextului de învățare, explorând mijloace artistice care generează emoții (muzica, dansul, filmul, literatura, desenul). Spre exemplu, pentru discursul lui Cicero împotriva lui Catilina, vom folosi pictura lui H. Schmidt (1920), iar pentru discursul Veturiei în fața lui Coriolan (Titus Livius) uvertura lui Beethoven „Coriolan”. Pentru dezvoltarea simțului estetic, elevii pot realiza desene și eseuri, articole pentru revista școlii sau concursuri specifice inspirate din temele și textele studiate, pot identifica picturi, creații literare și muzicale realizate de autori celebri ai Renașterii sau din alte epoci culturale. Europa de astăzi este clădită pe moștenirea Antichității greco-romane, iar limba latină, cultura și literatura clasică reprezintă cheia înțelegerii istoriei Europei, pornind de la legenda acesteia. Promovarea, păstrarea și conservarea acestor bunuri culturale și de patrimoniu nu constituie doar o competență, ci și o datorie pe care o avem cu toții față de generațiile anterioare și viitoare.

4. Recomandări specifice pentru disciplina *Limba latină* în raport cu structura anului școlar 2023-2024

Conform Ordinului Ministerului Educației Nr. 3800/ 09.03.2023, structura anului școlar 2023-2024 este organizată pe cinci intervale de cursuri cu vacanțe între ele, cu o structură similară anului școlar anterior. Anul școlar 2023-2024 are o durată de 36 de săptămâni de cursuri, iar „Școala altfel” și „Săptămâna verde” au loc în perioada 11 septembrie 2023 – 26 aprilie 2024, fiind la latitudinea instituțiilor de învățământ alegerea dintre intervale 1, 2, 3 și 4 în care vor fi integrate. Cele două programe se planifică în intervale diferite.

Disciplina Limba latină are continuitate în clasa a XI-a, fiind studiată în clasa a IX-a și a X-a, ciclul inferior al liceului. Studiarea acesteia, la clasa a XI-a, este reglementată de două ordine ministeriale: OME nr. 3.667 din 13 februarie 2023 pentru modificarea OMECI nr. 3.410/2009 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a - a XII-a, filierele teoretică și vocațională, cursuri de zi, filierele teoretică și vocațională cursuri de zi, și OMECI nr. 3608/2009 cu privire la aprobarea disciplinelor de specializare din curriculumul diferențiat pentru clasele a IX-a - a XII-a, ciclurile inferior și superior ale liceului, filiera vocațională.

Organizarea modulară a învățării oferă libertate fiecărui profesor de a-și structura conținuturile didactice pentru predare – învățare și evaluarea elevilor în documentele de planificare calendaristică anuală. Programa școlară pentru disciplina Limba latină, la clasa a XI-a, vizează continuarea dezvoltării competențelor generale din programa clasei a X-a. De aceea, pentru a asigura o trecere firească de la ciclul inferior al liceului către cel superior, sugerăm recitirea documentului „Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la clasa a X-a, Limba latină, în anul școlar 2022-2023”, urmată de o lectură personalizată a programei pentru clasa a XI-a. Acest fapt va ajuta profesorul în crearea unui continuum în formarea competențelor elevilor, prin trecerea firească de la o clasă la alta, armonizând domeniile de conținut și temele cu competențele generale și specifice, prin parcurgerea traseului complet, început la gimnaziu, în clasa a VII-a, prin disciplina „Elemente de limbă latină și de cultură romanică” (resursele didactice din cele două manualele digitale ale acestei discipline pot fi valorificate cu succes și la orele de limbă latină din ciclul liceal) și continuat prin achizițiile educaționale în clasele a IX-a și a X-a, pentru a fi desăvârșit în ciclul superior al liceului.

Reieșind din experiența anului școlar 2022-2023, recomandăm corelarea unităților de învățare cu intervalele din structura acestui an școlar, evitându-se, pe cât posibil, fragmentarea conținuturilor din unitățile de învățare de la un interval la altul, care se intercalează cu vacanțele școlare, pentru asigurarea progresului în învățarea elevilor și atingerea succesului școlar. Considerăm că acest demers este mai ușor de realizat, fiind facilitat, în anul școlar 2023-2024, de echilibrarea numărului de săptămâni în cadrul celor cinci intervale: primelor două intervale le sunt alocate câte 7 săptămâni, al treilea interval variază de la un județ la altul, între 5 și 7 săptămâni, în funcție de vacanța „de schi” stabilită la nivelul fiecărui inspectorat școlar, intervalul 4 este cel mai lung, având 8 sau 9 săptămâni, iar al cincilea 6 săptămâni) în comparație cu structura anului școlar anterior.

Conform prevederilor ROFUIP, profesorul va face notarea ritmică a elevilor, astfel încât la sfârșitul anului școlar, aceștia să aibă numărul necesar de note după formula: minimum numărul de ore alocat pe săptămâna disciplinei în planul-cadru +3, pentru atingerea competențelor vizate de programă.

5. Exemple de planificare calendaristică anuală și de proiectare a unităților de învățare.

MODEL DE PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ ANUL ȘCOLAR 2023 - 2024

Disciplina: *Limba latină.*

Clasa a XI-a

Timp: 2 ore/săptămână

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de structuri lingvistice și de documente autentice prezente în literatura latină;
2. Transferul și medierea unor mesaje orale și scrise în situații de comunicare;
3. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine.

VALORI ȘI ATITUDINI

- ☉ Conștientizarea rolului limbii și literaturii latine la elaborarea modelului cultural european;
- ☉ Dezvoltarea unei gândiri logice și critice prin exersarea structurilor lingvistice specifice limbii latine și familiarizarea cu elemente de cultură din patrimoniul literar latin, reperabile în literatura universală.

COMPETENȚE SPECIFICE

1. Receptarea, analiza și aplicarea în exerciții a unei varietăți de structuri lingvistice și de documente autentice prezente în literatura latină:
 - 1.1. identificarea vocabularului specific limbajului retoric, filosofic, istoric și literar;
 - 1.2. folosirea lexicului neologic circumscris domeniilor elocinței, filosofiei, istoriei și literaturii prin recunoașterea etimonului latin al neologismului;
 - 1.3. identificarea valorii sintactice a părților de propoziție, a relațiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei și exersarea acestora;
 - 1.4. identificarea unor mărci ale discursului juridic, filosofic, istoric și literar.
2. Transferul și medierea mesajelor orale sau scrise în situații de comunicare:
 - 2.1. completarea informațiilor necesare pentru înțelegerea și interpretarea unor texte, folosindu-se materiale auxiliare;
 - 2.2. sintetizarea sub formă de schemă/ fișă a conținutului unui mesaj scris;
 - 2.3. traducerea textelor latinești, utilizându-se dicționarul latin-român.
3. Folosirea unor instrumente de analiză în scopul interpretării unei varietăți de texte literare latine:
 - 3.1. analiza și interpretarea unor texte istorico-literare prin prisma reflecției personale referitoare la instituții politice și culturale ale Romei;
 - 3.2. identificarea elementelor definitorii pentru arta discursului, a narației în modelele latine;
 - 3.3. recunoașterea mărcilor estetice ale unor genuri și specii literare;
 - 3.4. interpretarea unor elemente specifice gândirii socio-politice și filosofice romane, manifestate în principalele orientări filosofice antice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

1. Monica Dună, *Limba latină, Manual pentru clasa a XI-a*, Humanitas Educațional, București, 2008¹¹
2. *Ghid metodologic de aplicare a programei de limba latină*, CNC-MEC, București, 2002
3. OMEC Nr. 3252/ 13.02.2006, ANEXA NR. 2, PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI - LIMBA LATINĂ - Filiera teoretică, profil umanist - Specializarea filologie - CLASA A XI-A (sursa: www.edu.ro)

Timp: 2 ore/săptămână

Structura anului școlar 2023 – 2024 are 36 de săptămâni de cursuri = 72 de ore/an (din care 4 sunt rezervate pentru Școala altfel și Săptămâna verde + 2 ore pentru recapitularea finală)

Intervalul I: 11 septembrie – 27 octombrie 2023 = 7 săptămâni x 2ore = 14 ore/interval

Intervalul II: 6 noiembrie – 22 decembrie 2023 = 7 săptămâni x 2 ore = 14 ore/interval

Intervalul III: 8 ianuarie – 16 februarie 2024 = 6 săptămâni x 2 ore = 12 ore/interval

Intervalul IV: 26 februarie – 26 aprilie 2024 = 9 săptămâni x 2 ore = 18 ore/interval

Intervalul V: 8 mai – 21 iunie 2024 = 7 săptămâni x 2 ore = 14 ore/interval

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații/ Structurare an școlar
INTERVALUL I Recapitulare inițială Gramatică - morfologie Respublica et principatus	1.2	Recapitulare: substantiv, adjectiv, pronume, verb.	4	S1 – S2	Recapitulare
	2.1				Test de evaluare inițială
	2.2				
	3.1	De la republică la imperiu			Predare
	3.4	Criza republicii Republică augustană sau imperiu? Imperiul lui Augustus			Evaluare
		Test de evaluare			

¹¹ Modelul de planificare este pe structura unuia dintre cele trei manuale valabile pentru clasa a XI-a, și anume, Monica Dună, *Limba latină, Manual pentru clasa a XI-a*, Humanitas Educațional, București, 2008

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații/ Structurare an școlar
Eloquentia	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 2.3 3.1 3.2 3.3	Marcus Tullius Cicero – orator Elocvența <i>Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?</i> Subordonatele completive infinitivale Sintagma gerunzială și sintagma gerundivală <i>O, tempora, o, mores!</i> Subordonatele completive interogative indirecte 3.1 <i>In qua urbe vivimus?</i> 3.2 Subordonatele relative 3.3 Subordonatele circumstanțiale condiționale <i>Secedant improbi</i> Valorile conjunctivului în propoziții independente Completivele conjunctivale Completiva cu <i>quod</i>	10	S3 – S7	Predare (sistemată) Predare, aplicații Traduceri, etimologii
Vacanță (28 octombrie 2023 – 5 noiembrie 2023)					
INTERVALUL II Philosophia	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2	Marcus Tullius Cicero - philosophus Filosofia. Prezentare sintetică. Filosofia greacă și romană. Curente filosofice. Cicero și Seneca Teste-grilă <i>De amicitia</i> Subordonatele circumstanțiale temporale	14	S8 – S14	Predare, aplicații

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații/ Structurare an școlar
	2.3 3.1 3.3 3.4	<i>De finibus bonorum et malorum</i> Subordonatele circumstanțiale concesive Recapitulare M. Tullius Cicero - <i>Vita et opera</i> L. Annaeus Seneca - <i>Vita et opera</i> Recapitulare. Evaluare.			Evaluare
Vacanță (23 decembrie 2023 – 7 ianuarie 2024)					
INTERVALUL III A. Historiam scribere	1.1 1.2 1.3 1.4 2.1 2.2 2.3 3.1 3.2 3.3	Istoriografia latină (Prezentare sintetică) Teste-grilă <i>Romulus, conditor Romae</i> Subordonatele circumstanțiale finale <i>Horatius Cocles, unus vir</i> <i>Cloelia, una virgo</i> Subordonatele circumstanțiale comparative	12	S15 – S20	Predare aplicații Traduceri, etimologii
Vacanță de schi o săptămână, la decizia inspectoratelor școlare județene/al municipiului București, în perioada 12 februarie – 3 martie 2024					
INTERVALUL IV B. Historiam scribere	1.1 1.2 1.3 1.4	<i>Anseres non fefellerent</i> Subordonatele circumstanțiale consecutive <i>Vae victis!</i> Subordonatele circumstanțiale cauzale	18	S21 – S29	Predare interactivă Evaluare

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații/ Structurare an școlar
	2.1 2.2 2.3 3.1 3.2 3.3	Titus Livius - <i>Vita et opera</i> P. Cornelius Tacitus - <i>Vita et opera</i>			Proiecte
Școala altfel + Săptămâna verde (la decizia fiecărei unități de învățământ)					
Vacanță (27 aprilie – 7 mai 2024)					
INTERVALUL V	1.1	Romanul (lecție de sinteză)	12	S30 – S36	Predare sistematizată
Milesia Fabula	1.2	Teste-grilă			Traduceri de texte
	1.3	<i>Cave canem!</i>			
	1.4	<i>Trimalchio</i>			
	2.1	<i>Fortunata</i>			
	2.2	<i>Oratio recta et oratio obliqua</i>			
	2.3	<i>Bibliotheca</i>			
	3.1	T. Petronius Niger - <i>Vita et opera</i>			
	3.2	Lucius Apuleius - <i>Vita et opera</i>			
	3.3	Evaluare			Evaluare
	3.4				
Recapitulare finală		Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de analiză a unor texte literare.	2		Evaluare finală

MODELE DE PROIECTARE UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Unitatea de învățare: **Respublica et principatus**

Nr. de ore alocate: 4 (Intervalul I)

<i>Conținuturi (detalii)</i>	<i>Competențe specifice</i>	<i>Activități de învățare</i>	<i>Resurse</i>			<i>Evaluare</i>
			<i>Timp</i>	<i>Materiale didactice</i>	<i>Forme de organizare</i>	
Recapitulare morfologie De la republică la imperiu Criza republicii Republică augustană sau imperiu? Imperiul lui Augustus	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de recapitulare: substantiv, adjectiv, pronume, verb Ex. de identificare a diferitelor tipuri de limbaje (retoric, filosofic, istoric, literar) Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	3 ore	Manual Cărți Laptop Videoproiector PowerPoint Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor Fișă de lucru Harta conceptuală
Teste-grilă	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice narației (narator, personaj, acțiune, intrigă etc.) Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	1 oră	Manual Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare formativă prin probă scrisă

Unitatea de învățare: **Eloquentia**

Nr. de ore alocate: 10 (Interval I continuare)

<i>Conținuturi (detalii)</i>	<i>Competențe specifice</i>	<i>Activități de învățare</i>	<i>Resurse</i>			<i>Evaluare</i>
			<i>Timp</i>	<i>Materiale didactice</i>	<i>Forme de organizare</i>	
Eloquentia (lecție de sinteză)	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice artei discursului (figuri retorice) Ex. de discriminare a mărcilor discursului Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	1 oră	Manual Cărți Laptop Videoproiector PowerPoint Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor Fișă de lucru Harta conceptuală
Teste-grilă	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice narației (narator, personaj, acțiune, intrigă etc.) Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	1 oră	Manual Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare formativă prin probă scrisă
<i>Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra?</i> Subordonatele completive infinitivale Sintagma gerunzială și sintagma gerundivală	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	2 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale

<i>O, tempora, o, mores!</i> Subordonatele complete interogative	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	1 oră	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
<i>In qua urbe vivimus?</i> Subordonatele relative Subordonatele circumstanțiale condiționale Valorile conjunctivului în propoziții independente Completivele conjunctivale Completiva cu <i>quod</i>	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	2 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
Marcus Tullius Cicero - <i>Vita et opera</i>	1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de redactare a unor lucrări de sinteză sau proiecte, pe baza fișelor de lucru, a rezumatului sau schemei-sinteză	1 oră	Manual Cărți	Activitate individuală Activitate pe grupe	Proiectul Portofoliul
Recapitulare Evaluare	1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de analiză a unor texte literare	1 oră 1 oră	Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare sumativă prin probă scrisă

Unitatea de învățare: **Philosophia**

Nr. de ore alocate: 14 (Intervalul II)

<i>Conținuturi (detalii)</i>	<i>Competențe specifice</i>	<i>Activități de învățare</i>	<i>Resurse</i>			<i>Evaluare</i>
			<i>Timp</i>	<i>Materiale didactice</i>	<i>Forme de organizare</i>	
Philosophia (lecție de sinteză) Marcus Tullius Cicero - Philosophus - Filosofia. Prezentare sintetică. Filosofia greacă și romană. Curente filosofice. Cicero și Seneca	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de identificare a diferitelor tipuri de limbaje (retoric, filosofic, istoric, literar) Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	4 ore	Manual Cărți Laptop Videoproiector PowerPoint Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor Fișă de lucru Harta conceptuală
Teste-grilă	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice narației (narator, personaj, acțiune, intrigă etc.) Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	1 oră	Manual Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare formativă prin probă scrisă
<i>De amicitia</i> Subordonatele circumstanțiale temporale	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	3 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale

<i>De finibus bonorum et malorum</i> Subordonatele circumstanțiale concesive	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	3 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
Recapitulare Evaluare	1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de analiză a unor texte literare	2 ore 1 oră	Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare sumativă prin probă scrisă

Unitatea de învățare: **Historiam scribere (A+B)**

Nr. de ore alocate: 12 (Interval III) + 14 (Interval IV) (*Școala altfel* și *Săptămâna verde* vor ocupa 4 ore din cele 18 disponibile pentru intervalul IV)

<i>Conținuturi (detalieri)</i>	<i>Competențe specifice</i>	<i>Activități de învățare</i>	<i>Resurse</i>			<i>Evaluare</i>
			<i>Timp</i>	<i>Materiale didactice</i>	<i>Forme de organizare</i>	
Historiam scribere (Prezentare sintetică)	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice artei discursului (figuri retorice) Ex. de discriminare a mărcilor discursului Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	4 ore	Manual Cărți Laptop Videoproiector PowerPoint Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor Fișă de lucru Harta conceptuală
Teste-grilă	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice narației (narator, personaj, acțiune, intrigă etc.) Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	1 oră	Manual Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare formativă prin probă scrisă

<i>Romulus, conditor Romae</i> Subordonatele circumstanțiale finale Subordonatele circumstanțiale comparative	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	4 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
<i>Anseres non fefellerere</i> Subordonatele circumstanțiale consecutive	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	4 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
<i>Vae victis!</i> Subordonatele circumstanțiale cauzale	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	4 ore	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
Titus Livius - <i>Vita et opera</i> Publius Cornelius Tacitus - <i>Vita et opera</i>	1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de redactare a unor lucrări de sinteză sau proiecte, pe baza fișelor de lucru, a rezumatului sau schemei-sinteză	5 ore	Manual Cărți	Activitate individuală Activitate pe grupe	Proiectul Portofoliul
Recapitulare Evaluare	1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de analiză a unor texte literare	3 ore 1 oră	Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare sumativă prin probă scrisă

Unitatea de învățare: **Milesia Fabula**

Nr. de ore alocate: 14 (IntervalulV)

<i>Conținuturi (detalii)</i>	<i>Competențe specifice</i>	<i>Activități de învățare</i>	<i>Resurse</i>			<i>Evaluare</i>
			<i>Timp</i>	<i>Materiale didactice</i>	<i>Forme de organizare</i>	
Romanul (lecție de sinteză)	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice narației (narator, personaj, acțiune, intrigă etc.) Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	2 ore	Manual Cărți Laptop Videoproiector PowerPoint Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor Fișă de lucru Harta conceptuală
Teste-grilă	1.1 1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de familiarizare cu unele concepte operaționale specifice narației (narator, personaj, acțiune, intrigă etc.) Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de identificare a influențelor exercitate în literatura latină de cele trei curente filosofice: scepticism, stoicism și epicureism.	1 oră	Manual Fișe de lucru	Activitate individuală	Evaluare formativă prin probă scrisă
<i>Cave canem!</i>	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	1 oră	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
<i>Trimalchio</i>	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	1 oră	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale

<i>Fortunata</i>	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare Ex. de recunoaștere a neologismelor cu etimon latin Ex. de construire a sintagmelor gerunzială/gerundivală Ex. de contragere și expansiune (participiale, relative)	1 oră	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
<i>Oratio recta et oratio obliqua</i>	1.3 1.4 2.3	Ex. de recunoaștere a mărcilor stilului direct/indirect	1 oră	Manual Fișe de portofoliu Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor Fișă de lucru
<i>Bibliotheca</i>	1.1 1.3 1.4 2.2 2.3 3.1 3.3	Ex. de traducere cu ajutorul dicționarului latin-român Ex. de analiză a unor texte literare	1 oră	Dicționare Manual Flipchart	Activitate pe grupe	Observarea sistematică a elevilor Evaluare formativă prin probe orale
T. Petronius Niger - <i>Vita et opera</i>	1.2 1.4 2.1 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de redactare a unor lucrări de sinteză sau proiecte, pe baza fișelor de lucru, a rezumatului sau schemei-sinteză T. Petronius Niger - <i>Vita et opera</i> Lectură - „Satyricon”	2 ore	Manual Cărți	Activitate individuală Activitate pe grupe	Proiectul Portofoliul
Lucius Apuleius - <i>Vita et opera</i>	1.4 2.1 3.1 3.2 3.3	Ex. de redactare a unor lucrări de sinteză sau proiecte, pe baza fișelor de lucru, a rezumatului sau schemei-sinteză Lucius Apuleius - <i>Vita et opera</i> Lectură: „Metamorphose” sau „Măgarul de aur”	2 ore	Manual Cărți	Activitate individuală Activitate pe grupe	Proiectul Portofoliul
Evaluare Recapitulare finală	1.1 1.2 1.4 2.2 3.1 3.2 3.3 3.4	Ex. de recunoaștere a speciilor și genurilor literare latine Ex. de analiză a unor texte literare	2 ore	Fișe de lucru	Activitate frontală Activitate individuală	Observarea sistematică a elevilor

Secțiunea a II-a

Orientarea procesului educativ la disciplina Limba Latină.

1. Recomandări privind evaluarea în raport cu noua structură a anului școlar. Utilizarea RED-urilor (Resurselor Educaționale Deschise)

Structura anului școlar 2023—2024 cuprinde 36 de săptămâni de curs organizate în 5 intervale și vacanțele aferente, alocate după fiecare interval sau în funcție de hotărârea la nivelul unităților școlare sau a ISJ-urilor.

Structura modulară a anului școlar 2022-2023, implementată inovator, solicită în mod obligatoriu o **reconfigurare a sistemului de evaluare**, mai ales luând în calcul și eliminarea tezei semestriale care necesită un anumit tip de organizare a conținuturilor predate la clasă. În acest proces, un rol esențial îl are planificarea anuală, în primul rând, dar și proiectarea pe unități de învățare. Clasa a XI-a introduce capitole de literatură care se recomandă a fi distribuite pe aceste intervale. **Ca recomandare**, partea de literatură cu elementele de sintaxă aferente poate fi structurată astfel: Cicero – 2 intervale, Titus Livius – 1 interval, Seneca și Tacitus – 1 interval, Petronius și Apuleius – 1 interval

În cazul în care profesorul consideră oportună alocarea unui număr diferit de ore unor capitole (număr mai mic sau mai mare), poate face această adaptare, păstrând, însă, conținuturile obligatorii din programa școlară.

Respectând acest principiu, evaluarea se poate realiza atât pe parcurs, scris și oral, cât și sumativ, la final de modul, și, implicit, la final de capitol. Evaluarea este strâns legată de procesul de predare, de aceea se va plia pe conținuturile predate prin intermediul activităților de învățare.

Implementarea unor proiecte și programe (e.g. CRED, PROF, LRMIN etc.) are ca scop facilitarea realizării unei cât mai bune legături între componente ale învățării: predarea-evaluarea. Conform principiilor pedagogiei și ale metodicii predării limbii latine, evaluarea poate fi de mai tipuri. Metodele de evaluare reprezintă căi alese de evaluator pentru a culege datele necesare procesului de evaluare. Cel mai relevant criteriu de clasificare a metodelor de evaluare este cel istoric, criteriu utilizat și de C. Cucuș (2009, p.439), potrivit căruia metodele de evaluare sunt metode tradiționale și metode de evaluare complementare sau alternative. Metodele moderne s-au impus în practica școlară în ultimii ani și se utilizează simultan cu cele tradiționale, ori în completarea acestora. Îmbinarea metodelor tradiționale de evaluare cu cele complementare asigură realizarea unei imagini globale a capacităților elevilor. Fiecare metodă, tehnică sau instrument de evaluare, prezintă avantaje și dezavantaje, deoarece urmărește capacități cognitive diferite și, în consecință, nu oferă toate aceleași informații privind procesul instructiv-educativ. Utilizarea metodelor de evaluare complementare încurajează crearea unui climat de învățare plăcut, relaxant, elevii fiind evaluați în mediul obișnuit de învățare. Însă, și aceste metode prezintă anumite lipsuri și dezavantaje, de aceea se propune combinarea cu metodele tradiționale, astfel încât evaluarea să fie o imagine cât mai reală a cunoștințelor și competențelor pe care le dețin elevii. Astfel, evaluarea se realizează într-un cadru deschis, degajat, permisiv care le inspiră acestora dorința de a participa la astfel de activități fără teama de eșec.

Metodele tradiționale de evaluare sunt: probele orale, probele scrise și probele practice. **Probele orale** prezintă avantajul că favorizează dialogul, elevii având posibilitatea de a-și argumenta răspunsul. De aceea sunt, poate, cele mai utilizate metode de evaluare. De asemenea, se realizează un feedback imediat și eventualele erori, confuzii sau nelămuriri pot fi corectate. Ca dezavantaj, în utilizarea acestor probe trebuie ținut cont de niște limite precum: gradul de dificultate al întrebărilor, indulgența sau exigența exagerată a profesorului, emotivitatea copiilor. **Probele scrise** sunt, de fapt, lucrări realizate în scris, concretizate în fișe individuale, alcătuite pe

diverse domenii de cunoaștere. Prin aceste probe scrise, elevii „au șansa să-și prezinte achizițiile la care au parvenit fără intervenția profesorului, în absența unui contact direct cu acesta.” (Cucoș C., 2009, p.441). Probele scrise prezintă unele avantaje: verifică un număr mai mare de elevi în același timp, avantajează elevii timizi, aceștia lucrând în ritmul propriu, raportează rezultatele la un criteriu unic de validare. Dezavantajele acestor metode se concretizează în feedback mai slab, în sensul că profesorul nu mai poate direcționa elevii prin întrebări ajutătoare și eventualele erori nu mai pot fi clarificate și corectate pe loc. Aceste probe sunt preferate probelor orale pentru că oferă posibilitatea unei măsurări rapide, mai exacte și mai obiective a performanțelor elevilor, în comparație cu alte probe de evaluare și operează cu bareme clare de interpretare a rezultatelor.

Testele docimologice sunt instrumente de evaluare scrisă, prin itemii pe care îi conțin acoperind o arie mai mare de conținuturi ce permit o evaluare precisă și nediscriminatorie, având ca avantaj, printre altele, și revizuirea testului” (Chirilă, p. 239, 2012).

Exemple de teste de evaluare și baremele de corectare aferente:

Exemplul 1.

Nomen _____

Dies _____

Examen Linguae latinae - Classis XI - Typus I.1

Se dă textul:

”Quare secedant improbi, secernant se a bonis, unum in locum congregentur, muro denique, [id] quod saepe iam dixi, secernantur a nobis; desinant insidiari domi suae consuli, circumstare tribunal praetoris urbani, obsidere cum gladiis curiam, malleolos et faces ad inflammandam urbem comparare; [...]”

quare adv. = de aceea	domus,-us s.f. = casă
secedo,-ere,-cessi,-cessum vb. = a se retrage	suus,-a,-um adj. = al său, a sa
improbus,-a,-um adj. = necinstit	consul,-is s.m. = consul
secerno,-ere,-crevi,-cretum vb. = a se separa	circumsto,-are,-steti,-statum vb. = a înconjura
a (ab) prep.+Abl = de	tribunal,-alis s.n. = tribună
bonus,-a,-um adj. = bun, bună	praetor,-oris s.m. = pretor
unus,-a,-um adj. = unul singur, una singură	urbanus,-a,-um adj. = urban, urbană
locus,-i s.m. = loc	obsideo,-ere,-sedi,-sessum vb. = a asedia
congrego,-are,-avi,-atum = a aduna	cum prep.+Abl = cu
murus,-i s.m. = zid	gladius,-ii s.m. = sabie
denique adv. = în sfârșit	curia,-ae s.f. = curie (clădirea senatului)
is,ea,id pron. Dem. = acesta, aceasta	malleolus,-i s.m. = proiectil incendiar
qui,quae,quod pron. Rel. = care, ce, ceea ce	fax,facis s.f. = torță
saepe adv. = adesea	ad prep.+Ac = spre, pentru
iam adv. = deja	inflammo,-are,-avi,-atum vb. = a incendia
dico,-ere,dixi,dictum vb. = a zice	urbs,urbis s.f. = oraș
desino,-ere,-sivi,-situm vb. = a înceta	comparo,-are,-avi,-atum vb. = a pregăti
insidior,-ari,-atus sum vb. = a întinde capcane	

1. Alegeți traducerea corectă a primei fraze din text: _____. (1 punct)

- a) De aceea să se retragă cei cinstiți, să se separe de cei buni, să se adune într-un singur loc, în sfârșit, ceea ce am spus deja adesea, să fie separați de noi printr zidurile cetății;
- b) De aceea să se retragă cei necinstiți, să se separe de cei buni, să se adune într-un singur loc, în sfârșit, ceea ce am spus deja adesea, să fie separați de noi printr-un zid;
- c) De aceea să fie retrași cei necinstiți, să se separe de cei buni, să se adune în mai multe locuri, în sfârșit, ceea ce am spus deja adesea, să fie separați de noi printr-un zid.

2. Traduceți în limba română a doua frază a textului. (2 puncte)

3. Identificați în textul de mai sus următoarele cuvinte. Scrieți forma din text: (1,5 puncte)

- a) un verb de conjugarea a II-a _____.
- b) un substantiv de declinarea a III-a la acuzativ plural _____.
- c) un verb deponent la infinitiv prezent _____.

4. Identificați figura de stil. (2 puncte)

- a) în textul de mai sus, verbul *secernere* apare la două forme flexionare. _____;
- b) în textul de mai sus, în a doua frază, sunt enumerate o serie de acțiuni coordonate doar prin virgule, fără conjuncții coordonatoare. _____;
- c) în prima frază, există un puternic contrast între *improbi* și *bonis* _____;
- d) opusul figurii de la punctul b) _____.

5. Completați. Numele conceptelor se vor scrie în limba latină: (2,5 puncte)

- a) conceptul de *concinnitas* descrie _____;
- b) identificați în text o sintagmă gerundivală _____;
- c) *senatus consultum ultimum* dădea puteri excepționale _____;
- d) a treia parte a discursului (*pars orationis*) este _____;
- e) ultima dintre etapele elaborării discursului (*gradus orationis*) este _____.

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Bonam fortunam, discipuli!

Barem de corectare și răspunsuri:

Nr. întrebării	Litera	Răspuns corect	Puncte
1		b)	1
2		să înceteze să întindă capcane consulului în casa sa, să încojoare tribuna pretorului urban, să asedieze curia cu săbiile, să pregătească proiectile incendiarie și făclii pentru a incendia orașul.	2
3	a)	obsidere	0,5
	b)	faces	0,5
	c)	insidiari	0,5
4	a)	polyptoton (poliptotă)	0,5
	b)	asyndeton (asindet)	0,5
	c)	antiteză	0,5
	d)	polysyndeton (polisindet)	0,5
5	a)	armonia stilistică	0,5
	b)	ad inflammandam urbem	0,5
	c)	consulilor	0,5
	d)	peroratio sau conclusio	0,5
	e)	actio	0,5
Oficiu			1

Total		64
-------	--	----

Exercițiul	puncte	
1	1	b)
2	1	a)
3	0,5	obsidere
4	0,5	faces
5	0,5	insidiari
6	0,5	polyptoton
7	0,5	asyndeton
8	0,5	antiteză
9	0,5	armonia stilului
10	0,5	ad inflammandam urbem
11	0,5	polysyndeton
12	0,5	consulului
13	0,5	peroratio, conclusio
14	0,5	pronuntiatio, actio
15	1	conjunctiv
Oficiu	1	
Total		

Exemplul 2.

Nomen _____

Dies _____

Examen Linguae latinae - Classis XI- Pars II. Typus

Se dă textul:

”Potestne tibi haec lux, Catilina, aut huius caeli spiritus esse iucundus, cum scias esse horum neminem, qui nesciat te pridie Kalendas Ianuarias Lepido et Tullo consulibus stetisse in comitio cum telo, manum consulum et principum civitatis interficiendorum causa paravisse, sceleri ac furori tuo non mentem aliquam aut timorem tuum, sed fortunam populi Romani obstitisse?”

possum, posse, potui vb. = a putea	comitium, -ii s.n. = adunare (a poporului)
-ne, adv. encl. = oare?	cum prep.+Abl = cu
hic, haec, hoc pron. dem. = acesta, aceasta	telum, -i s.n. = armă, sulică
lux, lucis s.f. = lumină	manus, -us s.f. = mână
aut conj. = sau	princeps, -cipis s.m. = șef, fruntaș
caelum, -i s.n. = cer	civitas, -tatis s.f. = comunitate, stat
spiritus, -us s.m. = respirație	inteficio, -ere, -feci, -fectum vb. = a ucide
iucundus, -a, -um adj. = plăcut	causa postpoz.+ G = pentru
scio, -ire, -ivi, -itum vb. = a ști	paro, -are, -avi, -atum vb. = a pregăti
nemo, -inis pron. nehot. = nimeni	scelus, -eris s.n. = ticăloșie, crimă
nescio, -ire, -ivi, -itum vb. = a nu ști	ac = atque, conj. = și, dar și
pridie adv. = cu o zi înainte	furor, -oris s.m. = nebunie
Kalendae, -arum s.f. = calende, prima zi a lunii	mens, mentis s.f. = minte, gând
Ianuarius, -a, -um adj. = din ianuarie	aliquis, aliqua, aliquod pron. nehot. = vreun, vreo
Lepidus, -i s.m. = Lepidus	timor, -oris s.m. = teamă
Tullus, -i s.m. = Tullus	sed conj. = dar
consul, -is s.m. = consul	fortuna, -ae s.f. = noroc, soartă
sto, -are, steti, statum vb. = a sta	obsto, -are, -stiti, -statum vb. = a se opune

1. Traduceți în limba română. (5 puncte).
2. Comentați ideatic și stilistic fragmentul dat. Citatele se vor da în limba latină. (4 puncte)

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Bonam fortunam, discipuli!

Barem de corectare și model de rezolvare:

1. Textul are circa 50 de cuvinte. O traducere coerentă cu greșeli minime valorează 5 puncte. O traducere coerentă care are totuși greșeli – 4 puncte. O traducere cu greșeli, dar care respectă

sensul general a textului – 3 puncte. O traducere care a prins unele sensurile – 2 puncte. O traducere care are unele puncte bune – 1 punct. Neefectuarea traducerii – 0 puncte.

O traducere posibilă:

Oare poate fi plăcută pentru tine, Catilina, această lumină și această respirație a acestui cer, dacă știi că nu există nimeni printre aceștia care să nu știe că tu, în preziua calendelor lui ianuarie, în timpul consulatului lui Lepidus și al lui Tullus, ai stat în adunare cu arma, că ai pregătit mâna pentru a-i ucide pe consuli și pe fruntașii comunității, că s-au opus crimei și nebuniei tale nu vreun gând sau vreo teamă a ta, ci norocul poporului roman?

2. Se acordă: 1 punct pentru înțelegerea ideilor textului, 1 punct pentru identificarea a cel puțin 4 figuri de stil, 1 punct pentru punerea în evidență a legăturilor dintre figuri și idei, 1 punct pentru calitatea și coerența redactării.

Un posibil comentariu:

Textul propus spre analiză este semnificativ pentru modul în care Cicero, servindu-se de dovezi insuficiente, reușește să imprime o imagine în mințile celor care îl ascultă. În loc să afirme pur și simplu că a avut loc o tentativă de lovitură de stat, el recurge la o lungă întrebare retorică. Această întrebare în sine este o perioadă armonioasă, bogată și elegantă.

Prin adresare directă îi amintește lui Catilina două elemente care stau ca un simbol al vieții însăși: lumina (*lux*) și aerul (*caeli spiritus*). Dar de ele, deci de viață, acesta nu se mai poate bucura pentru că este izolat de ceilalți care știu ceea ce a făcut. Această cunoaștere este subliniată de un parigmenon (figură etimologică) simplu, dar aici extrem de puternic: *scias ... nesciat*.

Ca o pauză în mijlocul atacului vin precizările legate de momentul exact în care aproape se petrece infracțiunea: *pridie Kalendas Ianuarias Lepido et Tullo consulibus*. De bună seamă, cei mai mulți dintre ascultători (e vorba de senatori) știau ceva despre acest eveniment, dar puțini îl credeau adevărat. Întotdeauna, însă, datele exacte par să aducă un plus de credibilitate unei afirmații.

După această pauză, vine acuzația: a vrut să-iucidă pe consuli și pe fruntașii comunității. O spune folosindu-se de un semnificativ hiperbat (*manum ... paravisse*), care produce o ambiguitate la fel de mare ca și cea a faptului că nu afirmă, ci întreabă. *Manum* poate însemna atât o mână de oameni, cât și mâna celui pregătit să înfăptuiască el însuși crima.

Apoi, după punctul culminant din a doua infinitivală, tricolonul format din propoziții nominale aduce o destindere, pentru că norocul (*fortuna*) a salvat iar poporul roman și tentativa a eșuat. Cu ea se încheie fraza și cu reușita acțiunii ei, în timp ce, în antiteză, gândul bun (*mentem*) ce i-ar fi venit în cele din urmă lui Catilina și teama de pedeapsă (*timorem*) nu au existat. Căci acestea, dimpotrivă, au fost înlocuite de gândul la crimă (*sceleri*) și de nebunia care nu se teme de nimic (*furori*).

Se acordă 1 punct din oficiu.

Exemplul 3.

Nomen _____ Dies _____

Examen Linguae latinae - Classis XI- Pars V.

Completați următoarele enunțuri cu răspunsuri potrivite: (3 puncte)

- 1) Filosofia antică s-a născut în orașul _____.
- 2) După Anaximandru principiul universului este _____.
- 3) Empedocle s-a aruncat în craterul vulcanului _____.

Alegeți răspunsul corect. (3 puncte)

4) Profesorul lui Zenon din Kition a fost:

- a) Seneca
- b) Crates
- c) Platon
- d) Thales

5) Școala întemeiată de Epicur este cunoscută ca:

- a) Pădurea
- b) Câmpia
- c) Grădina
- d) Liceul

6) Primul filosof este considerat a fi fost:

- a) Anaximene
- b) Carneades
- c) Thales
- d) Democrit

Marcați cu A (adevărat) sau F (fals). Nu trebuie să justificați răspunsurile. (3 puncte)

- 7) Școala eleată este reprezentată de Pitagora, Parmenide și Zenon.
- 8) Platon considera că lumea în care trăim este o imitație a lumii adevărate.
- 9) Aristotel considera că există trei tipuri de cauze: materială, eficientă și finală.

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Bonam fortunam, discipuli!

Barem de corectare și răspunsuri:

Cerința	Răspunsul corect	Punctaj
---------	------------------	---------

1	Milet	1
2	materia nedeterminată (apeiron)	1
3	Etna	1
4	b) Crates	1
5	c) Grădina	1
6	c) Thales	1
7	F (Pitagora nu face parte din școala eleată)	1
8	A	1
9	F (Aristotel vorbește de patru cauze. Lipsește cea formală.)	1
Din oficiu		1
Total		10

În paralel cu aceste forme tradiționale de evaluare, **integrarea tehnologiei** în procesul instructiv-educativ permite din ce în ce mai mult diversificarea acestor instrumente. **Resursele digitale** devin, astfel, parte constitutivă a activității cotidiene de învățare-predare-evaluare.

În acord cu Cadrul european DigCompEdu, a fost recent aprobat cadrul de competențe digitale ale profesionistului în educație (OME nr. 4159/2022), care descrie 22 de competențe digitale organizate în următoarele 6 domenii:

- utilizarea tehnologiilor digitale în comunicarea și interacțiunile profesionale ale cadrelor didactice cu colegi, elevi, alți actori educaționali;
- utilizarea, crearea și partajarea responsabilă a resurselor digitale;
- utilizarea eficientă a tehnologiilor digitale în diferitele etape ale procesului de predare-învățare;
- utilizarea strategiilor digitale pentru îmbunătățirea strategiilor de evaluare;
- valorificarea tehnologiilor digitale pentru implicarea activă a elevilor în învățare;
- facilitarea dobândirii competențelor digitale de către elevi.

Astfel, profesorul are nevoie de competențe pentru a utiliza tehnologiile și resursele digitale atât ca mijloace de comunicare didactică, cât, mai ales, ca modalități de structurare a proceselor de predare, învățare și evaluare în forme și modalități inovative și flexibile, cu resurse variate, cu implicarea activă, creativă și reflexivă a elevilor în propria învățare – urmărind dezvoltarea competențelor specifice din programele școlare (inclusiv cele corespunzătoare clasei a XI-a).

Integrarea optimă, critică și creativă a tehnologiilor și resurselor digitale în procesul educațional permite o mai bună centrare pe elev și facilitează strategii didactice inovative care:

- implică elevul în activități de învățare diversificate;
- facilitează accesul la o varietate de resurse informaționale;
- permit abordarea unor sarcini de învățare care se bazează pe comunicarea între elevi și lucrul pe grupe;
- cresc implicarea și autonomia elevului în propria învățare;
- asigură premise pentru transferul achizițiilor de învățare în noi contexte.

Aplicațiile digitale de învățare contribuie simultan la dezvoltarea tuturor componentelor unei competențe, cu o pondere mai mare asupra acelor care sunt direct vizate de funcționalitățile respectivei aplicații digitale.

Exemple de astfel de aplicații, instrumente online:

- Kahoot!;
- Redmenta;
- LearningApps.org;
- Wordwall;
- genial.ly;
- Padlet;
- diigo.com;
- edublogs.org;
- Quizlet;
- Bookcreator;
- Suita Google (Google Forms, Google Docs etc.).

Profesorii au la dispoziție o multitudine de **resurse digitale deschise (RED)** utile pentru predare-învățare-evaluare, care s-au dezvoltat cu prioritate în perioada școlii la distanță. În acest context, este foarte important ca profesorii să aibă abilități specifice pentru:

- a identifica, a evalua și a selecta resursele digitale potrivite în acord cu competențele vizate și nivelul elevilor;

- a crea și a modifica resursele digitale – proprii sau preluate de la alți profesori – prin adaptarea la scopul propus al învățării, la grupul de elevi și la contextul de predare;
- a respecta regulile privind drepturile de autor atunci când folosesc, modifică și partajează resurse și să protejeze conținutul și datele sensibile.

Pentru identificarea, selectarea și adaptarea resurselor digitale de învățare, precum și pentru partajarea resurselor elaborate de profesori, recomandăm:

- <https://digital.educared.ro/>
- <https://digitaledu.ro/>
- <https://www.eduapps.ro/resurse-educationale/>

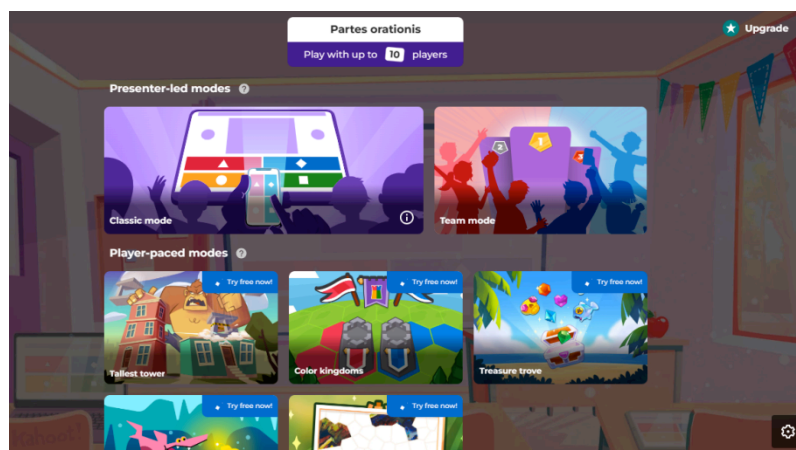
Dintre ghiduri disponibile online pentru utilizarea portofoliilor online pentru învățare, recomandăm următoarele resurse:

- <https://www.elearning.ro/utilizarea-portofoliului-digital-de-catre-elevi> (în limba română);
- <https://sites.google.com/site/k12eportfolioapps/> (în limba engleză);
- <https://hbarrett.wordpress.com/how-to/> (în limba engleză);
- ePortfolios organisation (în limba engleză).

Propunem câteva **modele de evaluare** realizate cu **ajutorul aplicațiilor și instrumentelor digitale** descrise/amintite mai sus:

1. Cicero. Partes orationis – evaluare sub formă de joc interactiv între elevii clasei, cu generarea unei ierarhii la finalul acestuia (realizată în **Kahoot!**):

<https://create.kahoot.it/details/ca2e59b2-10c5-4aca-8704-183af640d132>

2. Specii literare în literatura latină. Evaluare sumativă – exercițiu de asociere a unor specii literare studiate cu autorii lor (realizat în **Wordwall**):

<https://wordwall.net/resource/59504163/specii-literare-%c3%aen-literatura-latin%c4%83>

Wordwall Create better lessons quicker Home Features Price Plans Log In Sign Up

Match up

Specii literare în literatura latină

Titus Livius

Sallustius

Suetonius

START

Petronius

Cicero

Cezar

Drag and drop each keyword next to its definition.

Specii literare în literatura latină

by Iacobutalina

Share Edit Content Embed More

Switch template

INTERACTIVES

- Match up
- Find the match
- Crossword
- Quiz
- Gameshow quiz
- Show all

3. Propoziția infinitivală. Evaluare – exercițiu-joc de identificare corectă a formelor de infinitiv (realizat în Wordwall):

<https://wordwall.net/resource/56131010/propozi%C8%9Bia-infinitival%C4%83-recapitulare>

Wordwall Create better lessons quicker Home Features My Activities My Results Create Activity Upgrade

Whack-a-mole

Propoziția infinitivală. Recapitulare

START

Cărțile apar una câte una. Lovește-le pe cele care denumesc infinitive ale verbului "laudo, -are, -avi, -atum"

Propoziția infinitivală. Recapitulare

by Iacobutalina

Share Edit Content Embed Set Assignment More

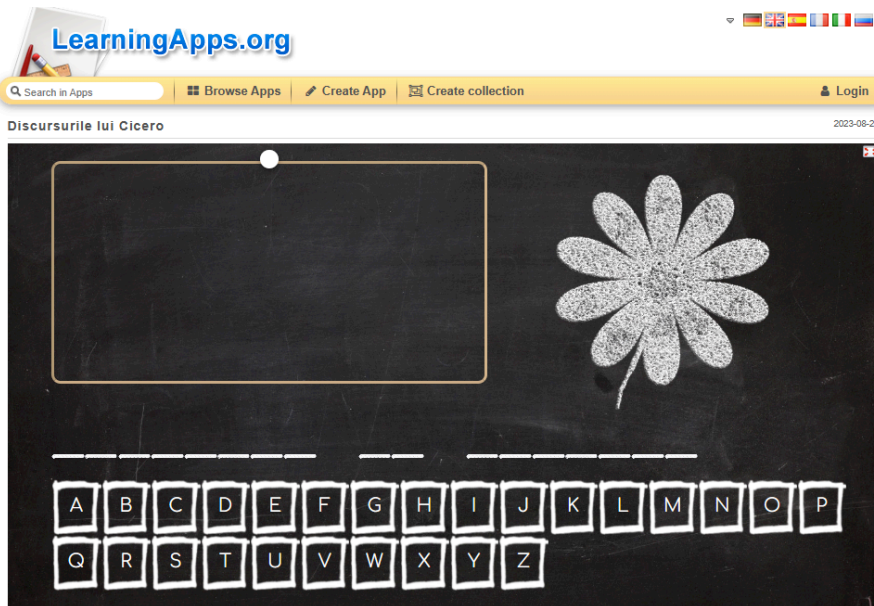
Switch template

INTERACTIVES

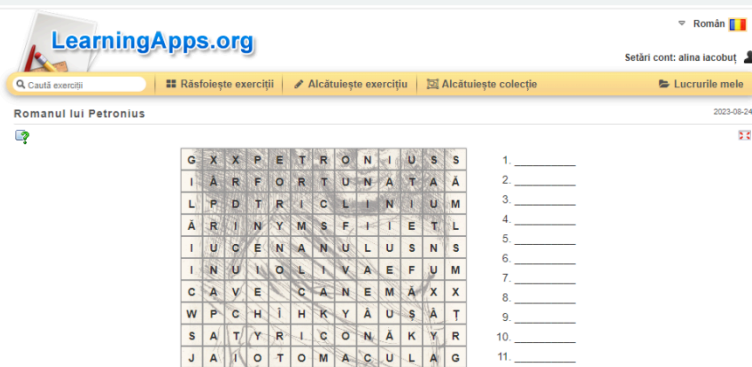
- Whack-a-mole
- Group sort
- Anagram
- Gameshow quiz
- Hangman
- Show all

4. Discursurile lui Cicero. Evaluare – exercițiu-joc (Spânzurătoarea) de identificare corectă a unor discursuri de-ale lui Cicero/termeni cheie din acest areal (realizat în LearningApps):

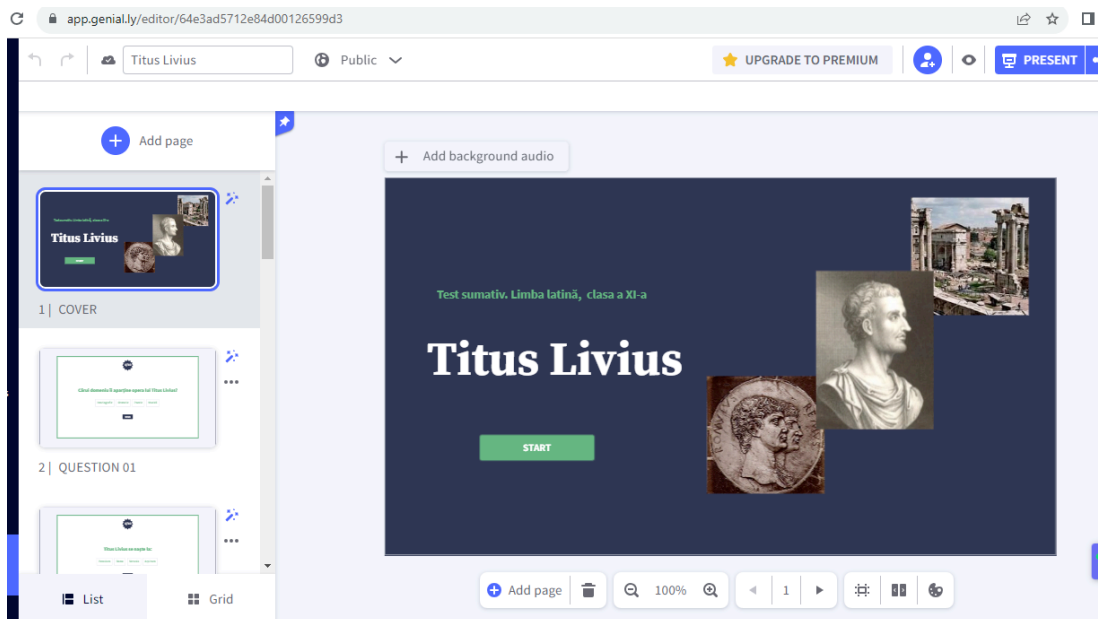
<https://learningapps.org/31412518>

5. Romanul lui Petronius. Evaluare sumativă – exercițiu (rebus) de recunoaștere a unor termeni specifici romanului petronian (realizat în **LearningApps**):
<https://learningapps.org/31412474>

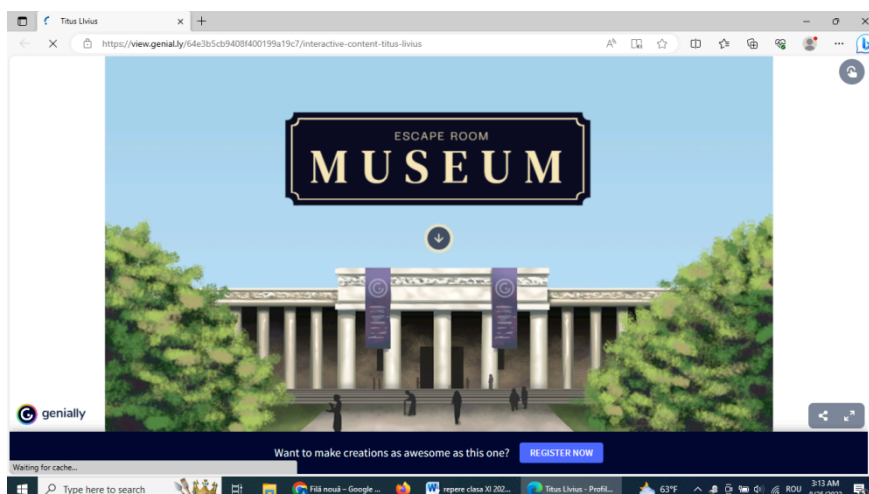

6. Opera lui Titus Livius – Evaluare sumativă – test interactiv de evaluare a cunoștințelor (realizat în **genial.ly**)
<https://view.genial.ly/64e3ad5712e84d00126599d3/interactive-content-titus-livius>

7. Opera lui Titus Livius + Completiva conjunctivală – Evaluare sumativă – Escape room, joc interactiv de evaluare a cunoștințelor (realizat în genial.ly)

<https://view.genial.ly/64e3b5cb9408f400199a19c7/interactive-content-titus-livius>

2. Importanța disciplinei *Limba latină* în Curriculumul Național din perspectiva abordărilor multi-, inter- și transdisciplinare. Exemple de abordări interdisciplinare

Prezența disciplinei *Limba latină* în Curriculumul Național este pe deplin justificată, constituind atât baza unui învățământ umanist de calitate, cât și un liant între celelalte discipline din toate ariile curriculare. În toate filierele în care disciplina *Limba latină* este prezentă, ea își arată utilitatea atât ca disciplină cu o valoare autonomă, cât și în relație cu celelalte obiecte de studiu. Ora de limbă latină îi oferă profesorului posibilitatea de a stabili conexiuni de natură lingvistică, literară și culturală cu aproape toate celelalte discipline din *curriculum*.

Pentru specializarea Filologie din cadrul Profilului Umanist al Filierei Teoretice, disciplina *Limba latină* reprezintă piatra de temelie pentru orice viitor filolog. În cadrul Ariei curriculare „Limbă și comunicare”, cunoștințele dobândite la *Limba latină* servesc pentru înțelegerea aprofundată a celorlalte obiecte de studiu. Astfel, profesorul de limbă latină va putea recurge mereu la comparații cu limba română în contextul mai larg al evoluției limbilor romanice, subliniindu-se baza comună de origine latină. Corelațiile pe care profesorul le poate face la clasă țin de diferite aspecte ale limbii: fonetică, morfologie, vocabular. Plecând de la vocabularul autorilor studiați în clasa a XI-a, elevul va fi stimulat să stabilească evoluția unor cuvinte dinspre latină către limbile romanice (cu accent pe limba română), prilej pentru a se aminti diferența dintre moștenire și împrumut. În cadrul acestor paranteze se vor sublinia anumite aspecte legate de evoluția fonetică și morfologică, insistându-se însă pe aspectele semantice, care sunt cel mai ușor de asimilat de către elevi. Pe baza unui fragment din Cicero, se poate cere elevului să identifice cuvintele care s-au păstrat în limbile romanice (prin moștenire și împrumut) și să se constate care este evoluția semantică a cuvintelor.

Nu trebuie, însă, ocolite nici aspectele literare, căci se pot identifica adesea modele clasice care i-au inspirat pe scriitorii români sau se poate contextualiza literatura română în raport cu curentele literare europene din diverse epoci, având foarte adesea ca sursă de inspirație autori ai Antichității greco-romane. Plecând de la studierea lui Petronius, se poate propune elevului un proiect despre apariția romanului în literatura greacă, evoluția acestei specii în literatura latină și felul în care romanele păstrate din Antichitatea greco-romană au devenit modele pentru literatura europeană. Teme similare pot fi propuse plecând de la lucrările istorice ale lui Titus Livius și Tacitus sau felul în care opera filosofică a lui Seneca a influențat gândirea europeană. De un real interes poate fi analiza discursurilor lui Cicero în relație cu școlile de retorică modernă și cu activitățile de *debate* populare azi în rândul elevilor.

Limbile moderne, fie cele romanice, fie cele din alte familii de limbi (e.g. cele germanice), studiate în școala românească, beneficiază din plin de prezența în curriculum a Limbii latine. Ca și în cazul limbii române, profesorul de limbă latină le va explica elevilor influența covârșitoare pe care Antichitatea greco-romană a exercitat-o asupra culturii europene, care la rândul ei s-a extins și pe alte continente. Explicațiile vor fi introduse natural pe măsura predării conținuturilor de la limba latină, astfel încât să existe un dialog continuu între Antichitate și epoca modernă. În cazul limbilor moderne, corelațiile cele mai ușor de asimilat de către elevi sunt cele de vocabular, fie moștenit, fie împrumutat. Profesorul de limba latină, absolvent de Filologie Clasică, va încuraja mereu elevii să-și cultive interesul pentru originea cuvintelor din limbile vorbite azi, cu precădere cele studiate la clasă, oferind explicații, în mod ideal, pentru ambele limbi clasice: limba greacă și limba latină. Elevii vor fi, astfel, încurajați să folosească adecvat și conștient vocabularul limbilor moderne, plecând de la sensurile de bază ale cuvintelor din limba sursă. Această metodă poate fi aplicată cu succes și în cazul predării limbii engleze, căci o bună parte a vocabularului acestei limbi provine prin împrumuturi, directe sau indirecte, din limba latină. În afara aspectului strict lingvistic, profesorul de limbă latină îi va ajuta pe elevi

să înțeleagă că Europa de azi, cu valorile ei și în modul ei de organizare politic, este produsul de sinteză al Antichității greco-romane. Textele studiate la clasă în proză pot fi punctul de pornire pentru astfel de incursiuni în vocabularul modern, profesorul adaptându-se de fiecare dată la specificul clasei și la limbile moderne studiate în liceu.

Nu în ultimul rând, disciplina Literatura universală este direct legată de conținuturile predate în clasa a XI-a la Limba latină. Profesorul de limbă latină va sublinia influența autorilor studiați la clasă (Cicero, Seneca, Petronius) asupra literaturii universale în diverse curente și epoci, astfel încât elevul să aibă întotdeauna și o perspectivă diacronică asupra literaturii și rolului modelor clasicismului greco-roman.

În privința abordărilor interdisciplinare cu Aria curriculară „Matematică și științe ale naturii”, se recomandă, în primul rând, explicarea în cadrul orelor de limbă latină a vocabularului științelor, de origine greco-latină, și învățarea lui astfel conștientă. Pot constitui teme de referat sau proiecte explicarea etimologiei vocabularului științelor (biologie, fizică, chimie). Nu se exclud, firește, nici aspectele care țin de nașterea interesului pentru explicarea lumii și apariția științelor, care își au originea tot în Antichitate.

Profesorul de limbă latină poate, de asemenea, să coreleze în multe privințe conținuturile disciplinei cu Aria curriculară „Om și societate”. Epoca autorilor latini din programă va fi descrisă și în raport cu unele cunoștințe ale elevilor de la Istorie. Nenumăratele referințe la teritoriile unor populații antice vor fi explicate pe baza cunoștințelor elevilor de la orele de Geografie. Se va prezenta, astfel, sub aspect lingvistic, evoluția unor toponime, dar și nașterea granițelor statelor moderne, plecând de la contururile culturale stabilite încă din Antichitatea greco-romană. Nu puține sunt conexiunile care pot fi stabilite și cu ora de Religie, elevii fiind instruiți de la ora de limbă latină cu privire la limbile în care au fost scrise textele sfinte ale Bibliei și ale Părinților Bisericii, deprinzându-se, totodată, un vocabular minimal ecleziastic de origine greco-romană.

Și în privința ariilor curriculare „Arte”, „Educație fizică și sport” și „Tehnologii” pot fi găsite soluții pentru abordări multi-, inter- și transdisciplinare. Aspecte ale artelor contemporane, precum cele care țin de arhitectură, sculptură, pictură, vor fi puse în relație cu originile lor greco-romane, cultivându-se gustul pentru frumos, plecând de la canonul clasic. Tot de la ora de limbă latină pot fi însușite primele noțiuni despre Olimpiade și concursurile sportive din Antichitate în relație cu semnificația lor profund pacifistă. În sfârșit, orele de limbi clasice sunt tot atâtea prilejuri pentru a explica etimologic numeroși termeni de care ne folosim în tehnologia modernă (elevul va fi încurajat să explice sensul denumirilor de pe orice tastatură modernă plecând de la originea cuvintelor).

Disciplina Limba latină are o valoare autonomă inegalabilă, dar este, în același timp, prilej pentru stabilirea a nenumărate conexiuni lingvistice, literare și culturale care ajută elevii să înțeleagă mai bine toate celelalte discipline din planurile-cadru.

Secțiunea a III-a

Promovarea disciplinelor opționale specifice Limbii latine

Disciplinele opționale au însușirea fundamentală de a răspunde nevoilor elevilor din comunitatea școlară respectivă, de aceea ar fi bine să existe o ofertă cât mai largă din care aceștia să poată alege. Având în vedere faptul că numărul orelor de limba latină este foarte redus, iar rolul acestora, în formarea tinerilor, este foarte mare, disciplinele opționale specifice limbii latine vin în completarea sau în aprofundarea cunoștințelor care țin de gramatica latină, de cultura și civilizația romană în tandem cu cea greacă.

Astfel, în oferta națională există un opțional intitulat *Rădăcini latine în cultura și civilizația românească*, un CDȘ (curriculum la decizia școlii) integrat - pentru clasele a V-a – a XII-a, aprobată prin ordin al ministrului nr. 3180/ 13.02.2013. Caracterizată prin flexibilitate, varietate, accesibilitate, coerență și tratare transdisciplinară a conținuturilor (limba și literatura latină, limba și literatura română și istoria românilor), această programă de opțional integrat „are menirea de a construi un model cognitiv adecvat familiarizării elevilor cu valorile culturii clasice ca fundament al culturii moderne”. Concepută modular, gradual și complementar, pentru 1 oră/săptămână, în câte doi ani de studiu, în clasa a XI-a se va studia modulul „Confluente ale culturii latine cu cea românească”. Faptul că este abordată pe module duce la dezvoltarea abilităților elevilor de înțelegere și integrare într-un univers cultural, contribuie la completarea achizițiilor lingvistice și culturale, stimulează gândirea creatoare și dorința de cunoaștere. Sunt oferite exemple de cărturari români, cunosători ai limbii și culturii latine și operele acestora, scrise în latină, precum și opere latinești cu impact în formarea și dezvoltarea culturii române.

Opționalul poate fi găsit aici:

<https://isjvrancea.ro/wp-content/uploads/2023/02/Radacini-latine-in-cultura-si-civilizatia-romaneasca-clasele-V-XII.pdf>

Un alt opțional care se încadrează în specificul limbii latine, pentru clasa a XI-a, este „Laboratorul de teatru”, programa având alocată 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar.

De fapt, profesorii de limba latină din țară pot adapta această programă, pentru un opțional de „Teatru antic”, mai ales că prima formă teatrală care se conturează și capătă o formă încheată este tragedia greacă, teatrul grecesc născându-se din imnurile închinat lui Dionysos. Opționalul vizează formarea adolescentului cu abilități sociale de bază și cultură comunicatională, capabil să înțeleagă lumea, să se exprime și să interacționeze armonios cu semenii. Elevii, prin utilizarea limbajului teatral, sunt puși în situații diverse de viață prin care își exersează comunicarea orală, expresivitatea și adoptarea comportamentelor sociale dezirabile. Urmând acest curs, elevii își vor dezvolta creativitatea și își vor extinde capacitățile de relaționare cu cei din jur, își vor exersa dicția, vor căpăta coerență în discurs, se vor coordona motric, vor dobândi abilități de lucru în echipă, de gestionare a conflictelor, își vor dezvolta memoria, spontaneitatea, imaginația și încrederea în propriile forțe. Cursanții vor înțelege mai bine termenii din sfera teatrului care provin din limbile latină și greacă, precum prolog, comedia, tragedia, epilog, scenă, actor etc.

Programa pentru opționalul de teatru poate fi găsită aici:

https://darclee.weebly.com/uploads/2/4/3/8/24386088/programa_cds_laboratorul_de_teatru_liceu.pdf

Oratoria reprezintă una dintre cele mai complexe metode de formare și poate fi regăsită în educația tinerilor din diferite țări ale lumii, fie ca activitate curriculară, fie ca preocupare extracurriculară. Studiind, în clasa a XI-a, opera celui mai mare orator al antichității, M. Tullius Cicero, alături de Demostene de la greci, ar fi potrivit ca elevii să urmeze un opțional cu titlul „Arta discursului”, cu aplicații și pe subiecte de actualitate, însă alcătuite după structura unui discurs ciceronian.

Astfel, elevii își dezvoltă nu doar dimensiunea cognitivă a personalității în devenire, dar și dimensiunea axiologică și afectiv-atiudinală, elemente esențiale care contribuie la motivația învățării și la dobândirea valorii adăugate în procesul cunoașterii.

Țelul oratorului este să convingă. Cuvântul are o putere imensă, „poate mișca munții din loc sau, fără niciun folos, să cadă în gol”.¹² Așadar, abilitatea de a folosi cuvântul într-un mod eficient este esențială în comunicare. Martin Luther King Jr. spunea într-un context că „oamenii se urăsc pentru că se tem unii de alții; se tem pentru că nu se cunosc; nu se cunosc pentru că nu comunică.”

Textele ciceroniene studiate îi vor învăța pe elevi modalități de comunicare eficientă și elocventă, le va forma deprinderi de exprimare logică, clară, concisă.

Exemple de posibile cursuri opționale specifice Limbii latine, elaborate de către grupuri de lucru:

1. *Hermeneutica miturilor și a simbolurilor*
2. *Miturile și legendele Antichității*
3. *Analize de texte poetice latine*
4. *Mit și istorie în Roma antică*
5. *Legende și mituri greco-romane*
6. *Filosofie și cunoaștere în Antichitatea greco-romană*
7. *Expresii și proverbe latine*
8. *Teatrul în Roma și în Grecia antică*
9. *Ars bene dicendi*
10. *Abordări interdisciplinare ale limbii latine*
11. *Eroul: idee, imagine, ideal*
12. *Structura etimologică a limbii române*
13. *Moștenirea Antichității greco-romane.*

¹² Sanda Ghimpu, Alexandru Ticlea, *Retorica, texte alese*, Editura „Șansa” SRL, București, 1993

Secțiunea a IV-a. Referințe web/bibliografie

Ediții ale textelor antice

- M. Tulli Ciceronis *Orationes*, Tomus I, ed. A. C. Clark, Oxford, 1905 (*In Catilinam*)
 M. Tulli Ciceronis *Orationes*, Tomus II, ed. A. C. Clark, Oxford, 1901 (*Pro Milone*)
 M. Tulli Ciceronis *Scripta Quae Manserunt Omnia*. Part 4, Vol. 3, ed. C. F. W. Mueller, 1890 (*Laelius de amicitia*)
 M. Tulli Ciceronis *Scripta Quae Manserunt Omnia*. Fasc. 43, ed. T. Schiche, Teubner, Leipzig, 1915 (*De finibus bonorum et malorum*)
 M. Tulli Ciceronis *Scripta Quae Manserunt Omnia*. Fasc. 44, ed. M. Pohlenz, Teubner, Leipzig, 1918 (*Tusculanae disputationes*)
 M. Tulli Ciceronis *Scripta Quae Manserunt Omnia*. Fasc. 48, ed. C. Atzert, Teubner, Leipzig, 1932 (*De officiis*)
 M. Tulli Ciceronis *Scripta Quae Manserunt Omnia*. Fasc. 5, ed. P. Reis, Teubner, Leipzig, 1932 (Orator)
 Titi Livi *Ab Urbe Condita*, Vol. 1, ed. R. S. Conway; C. F. Walters, 1955; (Libri I-V)
 Titi Livi *Ab Urbe Condita*, Vol. 2-3, ed. C. F. Walters; R. S. Conway, 1919-1950 (Libri VI-X, XXI-XXV)
 Titi Livi *Ab Urbe Condita*, Vol. 4, ed. R. S. Conway, S. K. Johnson, 1953 (Libri XXVI-XXX)
 Titi Livi *Ab Urbe Condita*, Vol. 5, ed. A. H. McDonald, 1969 (Libri XXXI-XXXV)
 Titi Livi *Ab Urbe Condita*, Part 3, ed. W. Weissenborn; M. Mueller, f.a. (Libri XXXVI-XL)
 Titi Livi *Ab Urbe Condita*, Part 4, ed. W. Weissenborn; W. Heraeus, 1908 (Libri XLI-XLV)
 L. Annaei Senecae *ad Lucilium Epistulae Morales*, Vol. 1-2, ed. L. D. Reynolds, 1965
 Petronius, *Satyrica*, ed. K. Müller; W. Ehlers, 1983
 Cornelii Taciti *Historiarum Libri*, ed. C. D. Fisher, 1911
 Cornelii Taciti *Annalium Ab Excessu Divi Augusti Libri*, ed. C. D. Fisher, 1906
 Apulée, *Les Métamorphoses*, Vol. 1-3, ed. D. S. Robertson; P. Vallette, 1940-1946

Traduceri din autorii antici

- Tullius Cicero, Marcus, *Opere alese*, vol. 1-3, Univers, București, 1973, ed. îngrijită de G. Guțu
 Cicero, *Despre supremul bine și supremul rău*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983, trad. de Gh. Ceașescu
 Titus Livius, *De la fundarea Romei*, vol. I-V, București, Ed. Științifică, 1959-1963, trad. de J. Villan, F. Demetrescu, P. H. Popescu, T. Vasilescu
 Annaeus Seneca, Lucius, *Scrisori catre Luciliu*, Humanitas, București, 2020, trad. G. Guțu
 Annaeus Seneca, Lucius, *Scrisori catre Lucilius (Epistulae morales ad Lucilium)*, vol. I-II, Editura Seneca Lucius Annaeus, București, 2013, trad. Ioana Costa
 Petroniu, *Satyricon*, Univers, București, 1995, trad. de E. Cizek
 Tacitus, *Opere*, vol.1, Ed. Științifică, București, 1958, trad. H. Mihăescu, N. I. Niculiță, T. A. Naum
 Tacitus, *Biografia lui Agricola*, Paideia, București, 2021, trad. de E. Cizek
 Tacitus, *Istoriei*, Paideia, București, 2020, trad. de Gh. Ceașescu
 Tacitus, *Anale*, Humanitas, București, 1955, trad. de Gh. Guțu
 Apuleius, Lucius *Metamorfoze sau Măgarul de aur*, București, Univers, 1996, trad. de I. Teodorescu

Apologeți de limbă latină, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, trad. de N. Chițescu, E. Constantinescu, P. Papadopol, D. Popescu (Tertulian, *Apologeticum*; Sfântul Ciprian, *Despre rugăciunea Domnească*)

Sfântul Ambrozie de Mediolanum, *Despre îndatoririle Slujitorilor*, trad. din lb. latină de Lect. Dr. Elena Iuliana Buchirică, în rev. *Studii Teologice*, seria a III-a, anul XV, nr. 2, aprilie-iunie [2019], p. 131-148

Sfântul Ambrozie de Mediolanum, *Despre îndatoririle Slujitorilor* (I, XI-XIX), trad. din lb. latină de Lect. Dr. Elena Iuliana Buchirică, în rev. *Studii Teologice*, seria a III-a, anul XV, nr. 3, iulie-septembrie 2019, București, p. 147-166

Lucretius Carus, Titus, *Poemul naturii*, Minerva, București, 1981, trad. de D. Murărașu
Vergilius Maro, Publius, *Eneida*, Ratio et Revelatio, Oradea, 2021, trad. Dan Slușanschi
Ovidiu, *Metamorfoze*, Ed. Științifică, București, 1959, trad. de David Popescu

Gramatici ale limbii latine

Barbu, N.I., Vasilescu, Toma I., *Gramatica limbii latine*, Ed. de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1958

Bujor, I.I., Chiriac, Fr., *Gramatica limbii latine*, Editura Științifică, București, 1971

Matei, Virgil, *Gramatica limbii latine*, EDP, București, 2014

Pârlog, Maria, *Gramatica limbii latine*, ALL, București, 1996, ediție revizuită și adăugită de G. Creția

Simenschy, Th., *Gramatica limbii latine*, Ed. Viitorul Românesc, București, 1998, test revizuit de Traian Diaconescu

Auxiliare

Apopei, Alla, *CDȘ Limba latină. Exemple de bună practică*, Ed. Dosoftei, Iași, 2008

Cizek, Eugen, *Istoria literaturii latine*, 2 vol. Societatea Adevărul, București, 1994

Matei, Horia C., *Enciclopedia Antichității*, Meronia, București, 1996

Matei, Virgil, *Dicționar de maxime, reflecții, expresii latine comentate*, EDP, București, 2007

Site-uri:

Texte, traduceri, realia

<http://www.forumromanum.org/>

<https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/home.html>

<https://www.livius.org/>

<https://www.thelatinlibrary.com/>

<https://www.perseus.tufts.edu/hopper/collections>

<https://www.hs-augsburg.de/~harsch/augustana.html>

<http://patristica.net/>

<https://latin.packhum.org/>

<http://agoraclass.fltr.ucl.ac.be/concordances/intro.htm>

<https://remacle.org/>

<https://www.theoi.com/>

Dicționare

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true&lang=Latin>
<https://outils.biblissima.fr/fr/collatinus-web/>
<http://www.zeno.org/Zeno/0/Suche?q=&k=Georges-1913>
<https://www.lexilogos.com/latin/gaffiot.php?q=>
<https://www.dizionario-latino.com/>
<https://logeion.uchicago.edu/%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%BF%CF%82>
<https://latin-dictionary.net/>
https://www.lexilogos.com/latin_dictionnaire.htm
<https://limbalatina.ro/dictionar.php>

Secțiunea a V-a

COLECTIV DE AUTORI:

ALLA APOPEI - Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Iași

ALINA IACOBUȚ - Liceul Teoretic Carei

COCA DORICA - Colegiul Național „A. T. Laurian”, Botoșani

THEODOR GEORGESCU - Universitatea din București, Facultatea de
Limbi și Literaturi Străine

ALEXANDRU POPP - Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc”,
București